

Το Πρεκαριάτο δεν υπάρχει (Ηλεκτρονικό Άρθρο)

Ιστορικό σημείωμα

Αυτό το ηλεκτρονικό άρθρο δημοσιεύτηκε τον Σεπτέμβρη του 2013 στην ηλεκτρονική σελίδα της [Αγκάρας](#).

Περιεχόμενο

12 Σεπτέμβρη, 2013

Το Πρεκαριάτο δεν υπάρχει

Τα τελευταία χρόνια διαδώθηκε ευρέως μια φιλολογία γύρω από τον όρο "πρεκαριάτο" (precarious: επισφαλείς) για να περιγράψει αυτούς που εργάζονται σε συνθήκες επισφάλειας: "Η Επισφάλεια είναι η υλική συνθήκη ζωής που συνδέεται με την άτυπη, ευέλικτη, προσωρινή εργασία-ανεργία και χαρακτηρίζεται από ελλιπή οικονομική, κοινωνική και συναισθηματική ασφάλεια, από προσωρινότητα και αβεβαιότητα σε κάθε στιγμή της ζωής" (wikipedia).

Χρησιμοποιείται κυρίως από μεγάλα κομμάτια της αριστεράς, που θέλουν να αναθεωρήσουν την παρωχημένη κατ'αυτούς μαρξιστική θεωρία, αλλά και από διάφορους μεταμοντέρνους και χρησιμοποιείται αρκετά σαν 'όπλο' για να αποδείξει την δήθεν ανεπικαιρότητα του μαρξισμού. Στον θεωρητικό και πολιτικό λόγο αυτών, ο όρος 'πρεκαριάτο' έχει αντικαταστήσει τον όρο 'προλεταριάτο', μιας και θεωρούν ότι το προλεταριάτο, το επαναστατικό υποκείμενο του μαρξισμού, δεν υφίσταται πλέον σαν κεντρικό υποκείμενο στον καπιταλισμό αλλά έχει αντικατασταθεί από το πρεκαριάτο, το κογκνιταριάτο κ.τ.λ. Άρα, λένε, η θεωρία χρήζει επανεξέτασης, αναθεώρησης ή ακόμα και ολικού ξεπεράσματος μιας και δεν ανταποκρίνεται πλέον στις νέες κοινωνικές τάξεις του σημερινού καπιταλισμού και επιμένει να ζει στο παρελθόν.

Σε ένα [προηγούμενο άρθρο](#) αναφερθήκαμε σε συνθήκες εργασίας το 1848 με βάση ένα σύστημα εργασίας το οποίο περιγράφει ο Μαρξ στο Κεφάλαιο. Αυτή δεν είναι μια ξεκάθαρη περιγραφή της πιο επισφαλούς μορφής πρεκαριάτου; Μάλιστα στο Μανιφέστο χρησιμοποιείται αυτή ακριβώς η λέξη.* Μα το πρεκαριάτο δεν είναι κάτι το καινοφανές; κάτι σύγχρονο;

Στην πραγματικότητα το πρεκαριάτο δεν υπάρχει. Πιο συγκεκριμένα: δεν αποτελεί τάξη. Επισφαλείς σχέσεις εργασίας βεβαίως υπάρχουν και έχουν επανέλθει δυναμικά, αλλά οι τάξεις δεν ορίζονται με βάση συγκεκριμένες συνθήκες εργασίας, δηλαδή ωράρια, διάρκεια του συμβολαίου κτλ. Αν μια επαγγελματική ομάδα δουλεύει πάντα νύχτα, προφανώς οι συνθήκες εργασίας του έχουν μεγάλη διαφορά (σε κάποια σημεία) από κάποια που εργάζεται μέρα. Αλλά η τάξη δεν εξαρτάται από το αν δουλεύεις μέρα ή νύχτα ή αν δουλεύεις σπαστά ωράρια ή συνεχόμενα, ή αν ψυχαγωγήσαι με άλλου είδους μουσική. Αυτό είναι αστική κοινωνιολογία του χείριστου είδους. **Πολλοί νέοι αστοί και μεσοαστοί περνούν κάποια χρόνια της ζωής δουλεύοντας με καθεστώς internship, μη μονιμής εργασίας, μεταβαλλόμενων ωραρίων (ιδιαίτερα σε διεθνείς οργανισμούς) κτλ. Μπορούμε να τους συμπεριλάβουμε σε μια τάξη που θα λέγεται πρεκαριάτο; Και αν**

τμήματα του φτωχού "πρεκαριάτου" αγωνιστούν και καταφέρουν να μονιμοποιηθούν τότε ξαφνικά αλλάζουν τάξη; μόνο και μόνο επειδή άλλαξαν ωράριο; Στην αντίθεση κεφάλαιο-εργασία δεν στέκουν στον δεύτερο πόλο; Τι σόι τάξη είναι αυτή που χωρίς να αλλάξει το καθεστώς ιδιοκτησίας της, ίσως ούτε καν και το εισόδημα της, αλλάζει τάξη;

Οι συνθήκες εργασίας που χαρακτηρίζονται σαν επισφαλείς και ώθησαν κάποιους να επινοήσουν μια τέτοια τάξη, ήταν ελάχιστα διαφορετικές στην ουσία τους και στον ρόλο που επιτελούν από ότι ήταν τον 19ο αιώνα. Μάλιστα τότε ήταν ακόμα πιο επισφαλείς, ακόμα πιο "πρεκάριους". Αλλά αν η μαζική επισφαλής εργασία δεν είναι καινούργιο πράγμα τότε πως μας αναγκάζει να παρατήσουμε την θεωρία και να αγκαλιάσουμε τις νέες, μεταμοντέρνες θεωρήσεις των τάξεων; **Η ιδέα ότι ο μαρξισμός βάσισε την θεωρία του, και την θεώρηση του προλεταριάτου σαν επαναστατική τάξη, πάνω σε εργαζόμενους με μόνιμη θέση, μόνιμη εργασία, σταθερά και κανονισμένα ωράρια, κοινωνικές ασφαλίσεις, εργασιακά δικαιώματα (δηλαδή το ευρωπαϊκό και αμερικανικό προλεταριάτο του 20ου αιώνα) κ.ο.κ. και ότι έτσι η επανεμφάνιση της επισφαλούς εργασίας καθιστά την μαρξιστική θεωρία των τάξεων ξεπερασμένη, είναι εντελώς εσφαλμένη.**

Ήταν η σοσιαλδημοκρατία και όχι ο μαρξισμός που βάσισε την θεωρία του πάνω σε αυτές τις συνθήκες ενός "ασφαλούς" προλεταριάτου, ιδιαίτερα στην μεταπολεμική εποχή. Και όχι μόνο η σοσιαλδημοκρατία, αλλά και πολλοί σούπερ επαναστάτες που πανηγύριζαν την "νεκρή θεωρία του μαρξισμού" όχι γιατί εμφανιστήκε το πρεκαριάτο, αλλά ακριβώς το αντίθετο! Τόνιζαν ότι με το "ασφαλισμένο" πλέον μεταπολεμικό προλεταριάτο "ο καπιταλισμός έλυσε τα ζωτικά προβλήματα της εργατικής τάξης" (βλ. πχ Καστοριάδης) άρα ό,τι μας έμαθε ο ιστορικός υλισμός πλέον δεν ισχύει ή δεν ίσχυε ποτέ. Ήταν η σοσιαλδημοκρατία και ο ευρωκομμουνισμός, όχι ο μαρξισμός και ο κομμουνισμός που βάσισε την οργανωσιακή του θεωρία και πρακτική σε αυτό το προλεταριάτο, τόσο σε συνδικαλιστικό όσο και σε κομματικό επίπεδο. Όταν ο Μαρξ έγραφε και όταν ο μαρξισμός αναπτύχθηκε σαν θεωρία μεγάλα κομμάτια του προλεταριάτου ήταν πέρα για πέρα επισφαλή.

Το πρεκαριάτο λοιπόν, όχι μόνο δεν είναι τάξη, αλλά δεν είναι καν κάτι τόσο καινούργιο. Είναι η επανεμφάνιση, στην σύγχρονη τους μορφή, συνθηκών και καθεστώτων εργασίας που υπήρχαν σε ευρεία κλίμακα και τον 19ο αιώνα. Ο όρος αυτός δεν μπορεί να χρησιμοποιείται για να σημαίνει μια ξεχωριστή τάξη, αλλά μόνο για να επισημάνει κάποιες διαφορετικές συνθήκες εργασίας. Με δυσκολία μπορεί ακόμα και να ορίσει μια συγκεκριμένη ομάδα εντός του προλεταριάτου μιας και παρόμοιες συνθήκες εργασίας μπορεί να συναντηθούν και στην νεολαία της αστικής τάξης. Ο όρος μάλλον αποσυντονίζει παρά βοηθάει στην επικαιροποίηση της επαναστατικής θεωρίας. Το προλεταριάτο υπάρχει, όσο και αν θα ήθελαν κάποιοι να το κρύψουν κάτω από το χαλί, και η επανεμφάνιση στην Ευρώπη της επισφαλούς εργασίας αν κάτι καθιστά ξεπερασμένο, είναι τις μεταπολεμικές θεωρίες αυτών που έτρεχαν να διαλαλήσουν τις 'νέες' και 'ριζοσπαστικές' τους ιδέες ενάντια στο 'παρωχημένο'.

* "The growing competition among the bourgeois, and the resulting commercial crises, make the wages of the workers ever more fluctuating. The increasing improvement of machinery, ever more rapidly developing, makes their livelihood more and more **precarious**". Στα Γερμανικά : "immer unsicherer" (όλο και πιο επισφαλή)

[Χρειάζεται Τούρκικη Μετάφραση](#), [Χρειάζεται Αγγλική Μετάφραση](#), [Αγκάρρα \(Ομάδα\)](#), [Ηλεκτρονικά Άρθρα](#), [Δεκαετία 2010-2019](#), [2013](#), [Απροσδιόριστη Τοποθεσία](#)

From:

<https://movementsarchive.org/> - Κυπριακό Κινηματικό Αρχείο
Cyprus Movements Archive
Kıbrıs Sosyal Hareket Arşivi

Permanent link:

<https://movementsarchive.org/doku.php?id=el:digital:agkarra:precariat&rev=1593088011>

Last update: **2025/04/20 19:41**

